

ธุรกิจประกันภัยและประกันชีวิต

3.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับธุรกิจประกันภัยและประกันชีวิต

3.1.1 ความหมายของการประกันภัย¹

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 861 บัญญัติว่า “อันว่าสัญญาประกันภัยนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือใช้เงินจำนวนหนึ่งในกรณีวินาศภัยหากมีขึ้น หรือในเหตุอย่างอื่นในอนาคตดังได้ระบุไว้ในสัญญา และในการนี้บุคคลอีกคนหนึ่งตกลงจะส่งเงินซึ่งเรียกว่าเบี้ยประกันภัย” ความหมายของการประกันภัยนั้น มีคำนิยามหลากหลาย เช่น

การประกันภัย² ก็คือ การเฉลี่ยความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลอื่น โดยมีผู้รับประกันภัยทำหน้าที่คนกลางคอยเฉลี่ยความเสียหายให้ วิธีการก็คือ ให้ผู้ที่เต็มใจจะเข้าร่วมในโครงการการประกันภัยนี้จ่ายเงินซึ่งเป็นจำนวนไม่มากนักที่เรียกว่าเบี้ยประกันภัยให้กับผู้รับประกันภัย ผู้รับประกันภัยก็จะทำหน้าที่รวบรวมไว้เป็นเงินกองกลาง ซึ่งเมื่อมีบุคคลในโครงการคนใดได้รับความเสียหายตามเหตุการณ์ที่เอาประกันไว้ ผู้รับประกันภัยก็จะนำเงินจากกองกลางนั้นไปชดเชยให้ตามจำนวนที่ได้ตกลงกันไว้

การประกันภัย³ คือ การที่บุคคลฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่เป็นหลักประกันแก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง โดยสัญญาว่าเขาจะไม่ต้องรับความเดือดร้อนจากภัยที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งก่อให้เกิดความ

¹ สิรินาต กู้สกุลไพบุลย์, “ประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทประกันวินาศภัย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547), น. 5.

² มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิทยาการจัดการ, หลักการประกันภัย หน่วยที่ 1-8, 2542, น. 13.

³ ธนชนม์ โอภาเฉลิมพันธ์, “ความสามารถในการประกอบการของบริษัทประกันวินาศภัย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), น. 11.

สูญเสียหรือเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของเขา โดยฝ่ายผู้ให้หลักประกันจะจ่ายเงินชดเชยให้ตามจำนวนและเงื่อนไขที่ตกลงกันได้ หรืออาจทำให้ทรัพย์สินที่เสียหายนั้นกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือใกล้เคียงของเดิม โดยผู้ให้หลักประกันจะได้รับเงินตอบแทนจากอีกฝ่ายหนึ่งตามจำนวนที่ตกลงกันได้

จากตัวอย่างความหมายของการประกันภัยดังกล่าวข้างต้นจะพบว่า การประกันภัยนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยลดความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือแก่ทรัพย์สินของบุคคลนั้น โดยกระจายความเสี่ยงและความรับผิดชอบไปยังบุคคลอื่น โดยผู้โอนความเสี่ยงจะต้องจ่ายเงินจำนวนหนึ่งเรียกว่า “เบี้ยประกันภัย” และมีผู้รับประกันภัยเป็นคนกลาง ได้แก่ บริษัทประกันภัยต่างๆ เพื่อทำหน้าที่เฉลี่ยความเสี่ยงไปยังบุคคลอื่นและให้บริการเกี่ยวกับการประกันภัย

ในทางเศรษฐศาสตร์ บริษัทประกันภัยถือเป็นหน่วยธุรกิจ (Business Unit) หน่วยหนึ่งที่มุ่งหารายได้ โดยการผลิตสินค้าและบริการ ซึ่งในทางประกันภัย คือ ส่วนผสมระหว่างความคุ้มครอง (จากความเสี่ยง) การออมเงินและการลงทุน ไปพร้อมกันในตัวบริการนั้น⁴

3.1.2 ประวัติความเป็นมา⁵

ธุรกิจประกันชีวิตของประเทศไทยเกิดขึ้น ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดย บริษัทอีสต์เอเชียติก จำกัด ซึ่งเป็นตัวแทนของบริษัทเอควิต้าเบิ้ลประกันภัยจำกัดแห่งกรุงลอนดอน ได้รับพระบรมราชานุญาตให้ประกอบกิจการประกันชีวิตแห่งแรกในประเทศไทย ซึ่งเสนอขายกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบตลอดชีพ มีผู้เอาประกันชีวิตรายแรก คือ สมเด็จพระบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เอกอัครมหาเสนาบดี

⁴เกษม คุ่มพรสิน, “ศักยภาพของบริษัทประกันวินาศภัยไทยในสหัสวรรษใหม่: การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและวิสัยทัศน์,” (งานวิจัยเฉพาะเรื่อง คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543), น. 36.

⁵ ประมวล ตรีสุทธามาศ, “การวิเคราะห์การประหยัดจากขนาดของธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537), น. 10-13.

ในยุคแรกเริ่มผู้อุปถัมภ์ชีวิต ส่วนมากเป็นเจ้านายหรือข้าราชการที่เคยตามเสด็จเจ้านายไปต่างประเทศ และชาวต่างประเทศที่เข้ามารับราชการในประเทศไทย เพราะคนกลุ่มนี้มีความเข้าใจในหลักการของการประกันชีวิตอยู่แล้ว

บริษัทอีสต์เอเชียติก จำกัด ประสบความล้มเหลว เมื่อถูกบริษัทเอควิตีต้าบีลประกันภัย จำกัด ถอนฐานะตัวแทนในปลายรัชกาลที่ 5 เพราะไม่ประสบความสำเร็จในการขยายตลาดเนื่องจากในสมัยนั้นคนไทยส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีรายได้และค่าครองชีพต่ำ และการศึกษายังกระจายไปไม่ทั่วถึง รวมถึงการที่บริษัทไม่ได้รับประกันชีวิตเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีธุรกิจด้านอื่นๆ ด้วย ซึ่งทำรายได้ให้แก่บริษัทได้ดีกว่าจึงไม่สามารถทุ่มเทกับธุรกิจใหม่อย่างธุรกิจประกันชีวิตเท่าที่ควร ตัวแทนขายประกันชีวิตก็เป็นชาวต่างประเทศ การประชาสัมพันธ์ธุรกิจก็เสนอทางหน้าหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ เท่านั้น

ปลายสมัยรัชกาลที่ 6 ได้มีการติดต่อขออนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตกับกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม โดยมีเสด็จในกรมพระกำแพงเพชร อัครโยธินเป็นเสนาบดี ซึ่งขณะนั้นยังไม่พร้อมที่จะยอมให้มีการจดทะเบียนในทันที เพราะพิจารณาเห็นว่า การประกันชีวิตมีส่วนเกี่ยวพันถึงสาธารณชนในด้านความผาสุกและความปลอดภัย อีกทั้งจำเป็นจะต้องมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติในการควบคุมธุรกิจให้มีมาตรฐานพอสมควรด้วย จึงตราเป็น “พระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน พ.ศ. 2471” (ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว) หลังจากนั้นกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ก็ได้ตรากำหนดเงื่อนไขการขออนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตเป็นประกาศกระทรวงเมื่อ พ.ศ. 2472 โดยให้ผู้ที่ประสงค์จะดำเนินธุรกิจยื่นจดทะเบียนกับ “กองประกันภัย” ซึ่งตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อ 16 สิงหาคม 2472 สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม

หลังจากประกาศกระทรวงฉบับดังกล่าวใช้บังคับแล้ว มีบริษัทต่างๆ ขอยื่นจดทะเบียนเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นบริษัทในต่างประเทศ รวมทั้งบริษัท อินเตอร์เนชันแนลแอสซิวรันส์ จำกัด (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น บริษัท อเมริกัน อินเตอร์เนชันแนลแอสซิวรันส์ จำกัด) ซึ่งสภาพตลาดการแข่งขันในช่วงเวลาดังกล่าวไม่มีความรุนแรงหรือกลยุทธ์อะไรมาก ทุกบริษัทต่างก็เร่งสร้างตัวแทนประกันชีวิต หลังจากนั้นก็มีตัวแทนบริษัทต่างชาติกับพ่อค้านายทุนคนไทยรวมตัวจดทะเบียนประกอบธุรกิจประกันชีวิตของคนไทยขึ้นเป็นแห่งแรก คือ บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด จดทะเบียนเมื่อ 23 มีนาคม 2485 และบริษัท ไทยเศรษฐกิจประกันภัย จำกัด เกิดขึ้นในปีเดียวกัน แต่การดำเนินธุรกิจไม่ราบรื่นนัก เนื่องจากขาดความรู้ในการบริหารงาน ซึ่งผู้บริหารมาจากตัวแทนของบริษัทต่างประเทศที่มีความชำนาญเฉพาะด้านการขาย ลักษณะของกรรมกรประกันชีวิตใน

ยุคนั้นก็ใช้การแปลจากกรรมธรรม์ประกันชีวิตของต่างประเทศ หรือแม้แต่อัตราเบี้ยประกันชีวิตก็ยังอาศัยการคัดลอกแล้วทอนอัตราลงเล็กน้อย เพราะขาดความเข้าใจทางวิชาการ และตัวแทนยังขาดความรู้ในวิชาชีพ บ่อยครั้งมีการเสนอขายนอกเงื่อนไข เข้าข่ายหลอกลวงประชาชน

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง สำนักงานสาขาของบริษัทต่างชาติ ได้หยุดกิจการ สร้างความเสียหายแก่คนไทยที่ทำประกันชีวิตไว้ ก่อให้เกิดภาพพจน์ที่ไม่ดีในสายตาคนไทยต่อธุรกิจประกันชีวิตโดยรวม ต่อมาเมื่อสงครามโลกครั้งที่สองจบลงก็เริ่มมีการดำเนินกิจการประกันชีวิตอย่างจริงจัง มีบริษัทประกันชีวิตถือกำเนิดใหม่ในช่วงเวลาไล่เลี่ยกันหลายบริษัท แต่ต่อมามีหลายบริษัทต้องปิดกิจการ เพราะลงทุนในกิจการที่ไม่มั่นคง และไม่สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานได้ สร้างความเสียหายแก่ประชาชนผู้เอาประกันชีวิตเป็นอย่างมาก และทำลายภาพพจน์ของธุรกิจด้วย เพราะบริษัทเหล่านั้นจัดเป็นบริษัทชั้นนำของวงการประกันชีวิตไทย ทำให้รัฐบาลเริ่มหันมาเอาใจใส่ต่อธุรกิจประกันชีวิตมากขึ้น เนื่องจากเล็งเห็นว่าเป็นกิจการที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความผาสุกของปวงชน ซึ่งรัฐพึงมีส่วนส่งเสริมและควบคุมการดำเนินงาน

ในที่สุด จักรพรรดิราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 ขึ้น เพื่อควบคุมดูแลธุรกิจประกันชีวิตโดยเฉพาะ โดยใน 20 ปี ที่ผ่านมากการควบคุมของรัฐ มีความเข้มงวดโดยเฉพาะด้านการลงทุน สถานะการเงินของบริษัทประกันชีวิตโดยรวมแล้วจึงอยู่ในฐานะที่มั่นคง ภาพพจน์ธุรกิจดีขึ้น ได้รับความเชื่อถือเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ทางการมีการตรวจสอบบริษัทที่ดำเนินธุรกิจประกันชีวิตอยู่เสมอ และมีการสอบความรู้ตัวแทนประกันชีวิต โดยกำหนดให้ตัวแทนประกันชีวิตต้องขอใบอนุญาต ช่วยให้ตัวแทนประกันชีวิตมีคุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้บรรดาบริษัทประกันชีวิตต่างพากันตื่นตัวในการพัฒนาธุรกิจให้ดีขึ้น เพื่อลบล้างภาพพจน์เดิมๆ มีการบริหารงานที่อาศัยหลักวิชาการมากขึ้น

หลังจากนั้น รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ขึ้นมาใช้แทนพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการกำกับดูแล พัฒนา และส่งเสริมธุรกิจประกันชีวิตให้เจริญทัดเทียมอารยประเทศ นอกจากนั้นข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariff and Trade: GATT) ทำให้ประเทศไทยต้องเริ่มเปิดเสรีทางการค้าและบริการ สำหรับธุรกิจประกันชีวิตได้มีการจัดทำแผนเปิดเสรีทางธุรกิจ โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะแรกเปิดเสรีธุรกิจประกันชีวิตในประเทศ ระยะที่สองเปิดโอกาสให้ต่างประเทศลงทุนในบริษัทประกันภัยได้ในอัตราส่วนที่สูงขึ้น (จากเดิมไม่เกิน 25 เปอร์เซ็นต์ ของทุนจดทะเบียน เพิ่มเป็นไม่เกิน 49 เปอร์เซ็นต์ ของทุนจดทะเบียน) และระยะที่สามต้องเปิดเสรีใน

การจัดตั้งบริษัทประกันชีวิตโดยบริษัทต่างประเทศ และปี 2540 (ซึ่งถือว่าเป็นระยะแรกของการเปิดเสรี) กรมการประกันภัย อนุญาตให้เปิดบริษัทประกันชีวิตแห่งใหม่เพิ่มขึ้น 12 บริษัท

ดังนั้น ปัจจุบันมีบริษัทประกันชีวิตในประเทศไทย จำนวน 25 บริษัท โดยแบ่งเป็นบริษัทประกันชีวิตในประเทศไทย จำนวน 24 บริษัท และ บริษัทประกันชีวิตที่เป็นสาขาของต่างประเทศ จำนวน 1 บริษัท ซึ่งประกอบด้วยบริษัทต่างๆดังแสดงในตารางที่ 3.5 และกรมการประกันภัย (โดยอาศัย พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535) เป็นผู้ควบคุมดูแลธุรกิจประกันชีวิต และมีอำนาจที่จะออกกฎกระทรวงหรือประกาศกระทรวงออกมาบังคับใช้ในรายละเอียด

3.1.3 ประเภทของการประกันภัย

การแบ่งประเภทของการประกันภัย มีหลักเกณฑ์สากลในการแบ่งประเภทหลายอย่าง เช่น แบ่งตามภาค คือ การประกันภัยภาครัฐกับการประกันภัยภาคเอกชน หรือแบ่งตามวัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัย คือ การประกันภัยบุคคล การประกันภัยทรัพย์สินและการประกันภัยความรับผิด แต่ตามกฎหมายของไทยแบ่งการประกันภัยโดยมุ่งไปที่ประเภทของภัย ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นการประกันชีวิตและการประกันวินาศภัย

(1) การประกันชีวิต⁶ (Life Insurance) คือ การที่ผู้รับประกันภัยตกลงจะชดใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้รับประโยชน์หรือทายาท เมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตลง หรืออาจจ่ายเงินให้แก่ผู้เอาประกันภัยในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยมีอายุยืนยาวจนถึงเวลาที่ตกลงกันไว้ในสัญญา โดยผู้เอาประกันภัยยินยอมจ่ายเงินจำนวนหนึ่งที่เรียกว่า เบี้ยประกันชีวิต ให้แก่ผู้รับประกันภัย (บริษัทประกันชีวิต) ทั้งนี้ ยังสามารถแบ่งการประกันชีวิตตามลักษณะของสัญญาได้เป็น 3 ประเภท⁷ คือ

- การประกันชีวิตประเภทสามัญ (Ordinary Life Insurance) เป็นการประกันชีวิตรายบุคคลที่มีจำนวนเงินเอาประกันภัยค่อนข้างสูง ตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป เหมาะสำหรับผู้ที่

⁶ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิทยาการจัดการ, หลักการประกันภัย หน่วยที่ 1-8, 2542, หน้า 52

⁷ กรมการประกันภัยและเฟลนิพิค อุดมรัตน์ชัยกุล, “พฤติกรรมกรรมการลงทุนของบริษัทประกันชีวิตในประเทศไทยโดยพิจารณาจากปัจจัยการรับเบี้ยประกันภัย และขนาดของธุรกิจ,” (งานวิจัยเฉพาะเรื่อง คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), น. 16-23

รายได้ปานกลางขึ้นไป ในการพิจารณารับประกันชีวิตอาจจะมีการตรวจสอบสุขภาพหรือไม่ตรวจสอบสุขภาพ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของบริษัทซึ่งจะพิจารณาตามทุนประกัน อายุ และสุขภาพของผู้เอาประกันภัย การชำระเบี้ยประกันภัยจะชำระเป็นรายปี, ราย 6 เดือน, ราย 3 เดือน หรือรายเดือนก็ได้ แต่การคิดอัตราเบี้ยประกันภัยจะคิดเป็นรายปี ดังนั้นในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยไม่ได้ชำระเบี้ยประกันภัยเป็นรายปี หากผู้เอาประกันภัยถึงแก่กรรมบริษัทประกันภัยจะหักเบี้ยประกันภัยส่วนที่ยังค้างจ่ายในรอบปีกรรมธรรม์ประกันชีวิตนั้นออก จากจำนวนเงินที่ต้องจ่ายตามเงื่อนไขกรรมธรรม์ประกันภัย เช่น กรณีชำระเบี้ยประกันภัยเป็นราย 3 เดือน และผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตขณะชำระเบี้ยประกันภัยได้ 2 ปี 6 เดือน บริษัทประกันภัยจะจ่ายเงินให้ผู้รับผลประโยชน์โดยหักเบี้ยที่จะต้องจ่ายอีก 2 งวดในปีที่ 3 ออกก่อน

- การประกันชีวิตประเภทอุตสาหกรรม (Industrial Life Insurance) เป็นการประกันชีวิตรายบุคคลที่มีจำนวนเงินเอาประกันภัยต่ำ โดยทั่วไปตั้งแต่ 10,000 - 30,000 บาท เหมาะสำหรับผู้ที่มีรายได้ปานกลางถึงรายได้ต่ำ การชำระเบี้ยประกันภัยจะชำระเป็นรายเดือน และไม่มี การตรวจสอบสุขภาพ ทุกกรรมธรรม์ประกันชีวิตให้ความคุ้มครองทั้งประกันชีวิตและประกันอุบัติเหตุในกรรมธรรม์ฉบับเดียวกันจะเลือกซื้อเฉพาะการประกันชีวิตไม่ได้ เพราะว่าอัตราเบี้ยประกันได้รวมเบี้ยประกันชีวิตและเบี้ยประกันอุบัติเหตุไว้ด้วยกันแล้ว ถ้าผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุ บริษัทประกันชีวิต จะจ่ายเงินเอาประกันชีวิตควบคู่กับ จำนวนเงินเอาประกันอุบัติเหตุ ให้แก่ผู้รับผลประโยชน์ ฉะนั้นจึงมีระยะเวลารอคอย คือ ถ้าผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตด้วยโรคภัยไข้เจ็บตามธรรมชาติ บริษัทจะไม่จ่ายจำนวนเงินเอาประกันภัยให้ แต่จะคืนเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยได้ชำระมาแล้วทั้งหมด ถ้าผู้เอาประกันชีวิตเสียชีวิตในขณะที่ชำระเบี้ยประกันชีวิตไม่เต็มปีจะไม่มีการหักเบี้ยประกันชีวิตส่วนที่ชำระไม่เต็มปี

- การประกันชีวิตประเภทกลุ่ม (Group Life Insurance) เป็นการประกันชีวิตที่กรรมธรรม์หนึ่งจะมีผู้เอาประกันชีวิตร่วมกันตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ส่วนมากจะเป็นกลุ่มของพนักงานบริษัทที่นายจ้างทำประกันชีวิตให้ โดยในสัญญาประกันชีวิตหนึ่งๆ บริษัทประกันชีวิตจะออกกรรมธรรม์ให้ 1 ฉบับแก่นายจ้างหรือผู้ถือกรรมธรรม์ และจะออกใบสำคัญในการประกันชีวิต (Certificate) ให้กับสมาชิกทุกคนในกลุ่มไว้เป็นหลักฐานภายใต้กรรมธรรม์หลัก ในการพิจารณารับประกันชีวิตอาจจะมีการตรวจสอบสุขภาพหรือไม่ตรวจก็ได้ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของบริษัท การประกันชีวิตกลุ่มนี้เป็นการประกันแบบชั่วระยะเวลา และอัตราเบี้ยประกันชีวิตจะต่ำกว่าประเภทสามัญและประเภทอุตสาหกรรม การเรียกร้องสิทธิ์ตามกรรมธรรม์ประกันชีวิตเป็นหน้าที่ของนายจ้างหรือผู้ถือกรรมธรรม์

ทั้งนี้ ได้ทำสรุปและเปรียบเทียบ ลักษณะของกรรมธรรม์ประกันชีวิตประเภทต่างๆ ไว้ใน ตารางที่ 3.1

(2) การประกันวินาศภัย (Non-Life Insurance) เป็นการประกันภัยที่เกี่ยวข้องกับความสูญเสียหรือเสียหายต่อทรัพย์สินที่เอาประกันภัย ซึ่งไม่คาดคิดมาก่อนว่าจะเกิดขึ้น การแบ่งประเภทการประกันวินาศภัยแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

- การประกันอัคคีภัย เป็นการประกันภัยเพื่อคุ้มครองความสูญเสียหรือเสียหายของทรัพย์สินที่เกิดจากไฟไหม้ ฟ้าผ่า หรือการระเบิดของแก๊สที่ใช้หุงต้มหรือให้แสงสว่างเพื่อการอยู่อาศัยของครัวเรือน

- การประกันภัยทางทะเลและขนส่ง เป็นการประกันภัยเพื่อคุ้มครองความเสียหายต่อตัวเรือ สินค้าที่บรรจุอยู่ในเรือ ความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องจากการเดินทาง การขนส่งสินค้าทั้งระหว่างประเทศและภายในประเทศ สำหรับการประกันภัยการขนส่งสินค้าโดยทางเครื่องบิน ก็ถือเป็นการประกันภัยทางทะเลและขนส่งด้วยอย่างหนึ่งเช่นกัน

- การประกันภัยรถยนต์ เป็นการให้ความคุ้มครองความเสียหายที่เกิดขึ้นกับรถยนต์ที่เอาประกันภัย ความเสียหายอันอาจเกิดจากผู้ขับขี่รถยนต์เอง เกิดจากตัวรถ เช่น เบรกลื่น สะท้านหัน เกิดจากบุคคลภายนอก เช่น คนข้ามถนน เกิดจากสาเหตุอื่น เช่น ฝนตก หรือผู้ขับขี่คนอื่น โดยในปัจจุบันได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 กำหนดให้เจ้าของรถยนต์ต้องจัดให้มีการประกันภัย เพื่อเป็นหลักประกันในการให้มีการชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้ประสบภัยจากรถทุกคน ซึ่งถือเป็นการประกันภัยตามบังคับของกฎหมาย นอกเหนือจากการประกันภัยตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 แล้ว ยังมีการประกันภัยรถยนต์ตามความสมัครใจ ซึ่งมีรายละเอียดความคุ้มครองของการประกันภัยที่แตกต่างกันตามการตกลง

- การประกันภัยเบ็ดเตล็ด เป็นการประกันภัยอื่นๆ ที่ไม่ใช่การประกันอัคคีภัย การประกันภัยทางทะเลและขนส่ง และการประกันภัยรถยนต์ การประกันภัยเบ็ดเตล็ดมีขอบข่ายที่กว้างมาก ตัวอย่างของการประกันภัยเบ็ดเตล็ด เช่น การประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคล การประกันสุขภาพ การประกันภัยโจรกรรม การประกันภัยความซื่อสัตย์ การประกันภัยกระจก การประกันภัยพืชผล การประกันภัยธุรกิจหยุดชะงัก การประกันภัยทางวิศวกรรม การประกันภัยความรับผิด เป็นต้น ซึ่งการประกันภัยเบ็ดเตล็ดยังมีอีกมากมาย เนื่องจากการพัฒนารูปแบบอย่างรวดเร็ว จึงมีการประกันภัยอื่นๆ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ตารางที่ 3.1

การเปรียบเทียบลักษณะกรรมธรรม์ประกันชีวิตประเภทต่างๆ

ลักษณะ/ประเภท	สามัญ	อุตสาหกรรม	กลุ่ม
1. จำนวนเงินเอาประกันภัย	โดยทั่วไปมีจำนวน 100,000 บาทขึ้นไป	มักต่ำกว่า 100,000 บาท	ขึ้นอยู่กับตำแหน่งเงินเดือน หรืออาชีพ
2. เบี้ยประกันภัย	คำนวณตามจำนวนเงินเอาประกันภัย	กำหนดเบี้ยเป็นหลัก ร้อย แล้วจึงคำนวณจำนวนเงินเอาประกันภัย	คำนวณตามจำนวนเงินเอาประกันภัย
3. วิธีชำระเบี้ยประกันภัย	รายปี 6 เดือน 3 เดือน หรือ รายเดือน	รายเดือนหรือรายสัปดาห์ (ประเทศไทยมีเฉพาะรายเดือน)	รายปี หรือรายเดือน
4. การชำระเบี้ยประกันภัย	เป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันภัย ต้องมาชำระที่บริษัท หรือชำระผ่านบริการที่บริษัทจัดไว้	เป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันภัย ต้องมาชำระที่บริษัท ส่วนใหญ่บริษัทมักจะส่งพนักงานไปเก็บ	บริษัทประกันชีวิตมักจะส่งพนักงานไปเก็บที่บริษัทที่เอาประกันภัย
5. การตรวจสอบสุขภาพ	มีทั้งการตรวจสอบสุขภาพ และไม่มีการตรวจสุขภาพ	ปกติไม่มีการตรวจสุขภาพ	ปกติไม่มีการตรวจสุขภาพ
6. การซื้อความคุ้มครองเพิ่มเติม	สามารถเลือกซื้อได้	มักรวมอยู่ในกรรมธรรม์หลักแล้ว เลือกซื้อเพิ่มไม่ได้	สามารถเลือกซื้อได้
7. ระยะเวลาคอย	ส่วนมากไม่มีระยะรอคอย	มีระยะรอคอย 180 วัน	ไม่มีระยะรอคอย

ที่มา: หลักการประกันภัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

3.1.4 สภาพทั่วไปของธุรกิจประกันภัยในประเทศไทย

การเข้าสู่ธุรกิจประกันภัยในประเทศไทยไม่สามารถทำได้โดยเสรี โดยเบื้องต้นบริษัทที่ต้องการเข้าประกอบธุรกิจมีเงื่อนไขในปริมาณเงินทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ (เหตุผลเรื่อง Solvency ของผู้รับประกันภัย) คือไม่น้อยกว่า 500 ล้านบาท ในกรณีบริษัทประกันชีวิต และไม่น้อยกว่า 300 ล้านบาท ในกรณีบริษัทประกันวินาศภัย นอกจากนี้ เงื่อนไขในการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจยังกำหนดให้บริษัทประกันภัยต้องมีบุคคลสัญชาติไทยเป็นผู้ถือหุ้นไม่ต่ำกว่า 75 เปอร์เซ็นต์ (เงื่อนไขนี้จะได้รับการผ่อนคลายให้บริษัทสามารถมีบุคคลสัญชาติไทยถือหุ้นไม่ต่ำกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปิดเสรีของธุรกิจประกันภัยในอนาคต)

ตลาดประกันภัยของไทยมีโครงสร้างตลาด Oligopoly⁸ และพฤติกรรมกรรมการกำหนดราคา (เบี้ยประกันภัย) ของธุรกิจประกันภัยไทยถูกควบคุมโดยมาตราที่ 30 ของ พ.ร.บ. ประกันชีวิตและ พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 ซึ่งกำหนดให้ อัตราเบี้ยประกันภัยที่บริษัทกำหนดต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน หากบริษัทใดฝ่าฝืนจะมีโทษปรับไม่เกิน 1 แสนบาท ตามมาตรา 35 ใน พ.ร.บ.ประกันชีวิตและมาตราที่ 90 ใน พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย

การกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยของไทย มีลักษณะเป็นทั้ง การกำหนดเพดานเบี้ยประกันภัยขั้นสูงและขั้นต่ำ (Minimum–Maximum Premium Rate) โดยอัตราเบี้ยประกันภัยขั้นต่ำมีเหตุผลในการกำหนด คือเพื่อคุ้มครองความมั่นคงของบริษัทประกันภัยขนาดเล็กจากการแข่งขันกันลดอัตราเบี้ยประกันภัย (Price War) ของบริษัทในตลาด ขณะที่อัตราเบี้ยประกันภัยขั้นสูงมีเหตุผลในการกำหนด เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคจากการร่วมมือกัน (Collude) ของบริษัทประกันภัยในการตั้งราคารับประกันภัยที่สูงเกินสมควร

3.1.5 ลักษณะการประกอบธุรกิจของการประกันภัย

บริษัทประกันภัย ออกกรมธรรม์ประกันภัยประเภทต่างๆ ให้ลูกค้าหรือผู้เอาประกันภัย โดยมีช่องทางในการจัดจำหน่ายหลายช่องทาง เช่น ขายผ่านตัวแทนประกันภัย หรืออาจขายผ่านนายหน้าประกันภัย ซึ่งสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2549) ได้ให้

⁸ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2549), “โครงการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบต่อภาคธุรกิจประกันภัยจากการทำเขตการค้าเสรี,” น. 2-16.

ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ในรายงานโครงการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบต่อภาคธุรกิจประกันภัยจากการทำเขตการค้าเสรี ดังนี้

ตัวแทนประกันภัย (Insurance agent) และนายหน้าประกันภัย (Insurance broker) ทำหน้าที่เป็นคนกลางระหว่างผู้เอาประกันภัยกับผู้รับประกันภัย (บริษัทประกันภัย) โดยตัวแทนหรือนายหน้าจะเป็นผู้แนะนำ ให้ความรู้แก่ผู้เอาประกันภัยในการเลือกทำประกันภัยประเภทต่างๆ และชักชวนให้ทำประกันภัยกับบริษัทประกันภัยที่ตัวแทนหรือนายหน้าประกันภัยสังกัดอยู่ ซึ่งทั้งตัวแทนและนายหน้าประกันภัยต้องมีการสอบเพื่อให้ได้รับใบอนุญาต (License) จากกรมการประกันภัย และมีการต่อใบอนุญาตตามเงื่อนไขของกรมการประกันภัย

ตัวแทนประกันชีวิตและตัวแทนประกันวินาศภัย เป็นผู้ซึ่งบริษัทมอบหมายให้ทำการชักชวนหรือชี้ชวนให้บุคคล (ผู้เอาประกันภัย) ทำสัญญาประกันชีวิต (ประกันวินาศภัย) กับบริษัท (ผู้รับประกันภัย)

นายหน้าประกันชีวิต และนายหน้าประกันวินาศภัย เป็นผู้ซึ่งหรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิต (ประกันวินาศภัย) กับบริษัท และเป็นตัวกลางในการติดต่อระหว่างบริษัทประกันภัยผู้ทำประกันภัย โดยการกระทำดังกล่าวนายหน้าจะได้รับบำเหน็จจากการนั้น

ตารางที่ 3.2

ความแตกต่างระหว่างตัวแทนประกันภัยกับนายหน้าประกันภัย

ตัวแทนประกันภัย	นายหน้าประกันภัย
1. เป็นตัวแทนของบริษัทประกันภัยรายใดรายหนึ่งหรือหลายรายก็ได้	1. ไม่อยู่ในการควบคุมของบริษัทประกันภัยใด
2. ต้องเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น	2. เป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลก็ได้
3. มีตำแหน่งงานในบริษัทอื่นได้	3. ไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ พนักงานของบริษัทใด
4. ไม่จำเป็นต้องมีสำนักงาน	4. ต้องมีสำนักงาน และจัดทำสมุดทะเบียน

ที่มา: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2549)

ตัวแทนประกันภัย

ในปี 2547 ตัวแทนประกันภัยที่ได้รับใบอนุญาตจากกรมการประกันภัยมี 248,772 คน โดยแบ่งเป็นตัวแทนประกันชีวิต 229,160 คน และตัวแทนประกันวินาศภัย 19,612 คน ซึ่งตัวแทนประกันภัยเหล่านี้ต้องมีสังกัดที่แน่นอนว่าเป็นตัวแทนของบริษัทประกันภัยบริษัทใด โดยการเป็นตัวแทนประกันภัยอาจทำเป็นอาชีพหลัก หรือเป็นอาชีพเสริมก็ได้ ตัวแทนประกันภัยสามารถเข้าเป็นตัวแทนให้แก่บริษัทประกันภัยมากกว่า 1 แห่งได้หากบริษัทประกันภัยแห่งแรกของตัวแทนยินยอม แต่ในทางปฏิบัติ ตัวแทนประกันภัยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นกับบริษัทประกันภัยเพียงแห่งเดียว โดยสถานะของตัวแทนกับบริษัทประกันภัยถือเป็นคู่สัญญาไม่ใช่ลูกจ้าง-นายจ้าง ซึ่งตัวแทนจะได้รับผลตอบแทนคือค่าบำเหน็จ (Commission)

ตัวแทนประกันภัยส่วนใหญ่ มักขายประกันภัยในส่วนของการประกันภัยรถยนต์ส่วนบุคคล การประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคล การประกันชีวิต โดยจะไม่แข่งขันกับบริษัทนายหน้า เพราะลูกค้าส่วนใหญ่ของตัวแทนประกันภัยเป็นบุคคลในครอบครัว หรือมีความสัมพันธ์เป็นการส่วนตัว ดังนั้นลูกค้าของตัวแทนประกันภัยจึงเป็นลูกค้าที่มีลักษณะความจงรักภักดีสูง (ในกรณีที่ต้องต่อกรมธรรม์ประกันภัยรายปี)

นายหน้าประกันภัย

นายหน้าประกันภัย ทำหน้าที่เป็น ตัวกลางระหว่างผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย ในบางบริษัทจะใช้นายหน้าแต่ไม่ใช้ตัวแทนเนื่องจากลูกค้าส่วนใหญ่เป็นบริษัทนิติบุคคล หน้าที่ของนายหน้าต้องให้บริการให้คำแนะนำเสมือนเป็นที่ปรึกษาทางการเงินให้กับผู้เอาประกันภัย และช่วยเหลือผู้เอาประกันภัยในด้านต่างๆ เช่น อธิบายรูปแบบความคุ้มครองของกรมธรรม์ประกันภัยประเภทต่างๆ แยกแยะให้เห็นความแตกต่างของความคุ้มครอง ข้อยกเว้นต่างๆ จัดหาความคุ้มครองจากหลายๆบริษัทประกันภัยเพื่อให้ตรงกับความต้องการของลูกค้ามากที่สุด คัดเลือกกรมธรรม์ประกันภัยที่เหมาะสมกับความเสี่ยงของลูกค้าในอัตราเบี้ยประกันภัยที่เหมาะสม รวมถึงตรวจสอบความถูกต้องของความคุ้มครองตามกรมธรรม์ประกันภัย และการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่เกิดเหตุ ดังนั้นนายหน้าจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องต่างๆ ของกรมธรรม์ประกันภัยเป็นอย่างดี และเลือกกรมธรรม์ประกันภัยที่เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้า โดยการแนะนำของนายหน้าประกันภัยต้องเลือกบริษัทประกันภัยโดยไม่มีอคติหรือความลำเอียง

นอกจากนี้นายหน้าประกันภัยก็สามารถให้บริการอื่นๆ แก่ผู้รับประกันภัย เช่นการทำหน้าที่เป็นผู้บริหารความเสี่ยง และจัดการประกันภัยต่อเฉพาะราย ซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่ของบริษัทนายหน้าจะเป็นกลุ่มธุรกิจ หรือภาคอุตสาหกรรม เป็นหลัก

จำนวนนายหน้าประกันภัยที่ได้รับใบอนุญาตจากกรมการประกันภัยมีทั้งสิ้น 18,185 ราย แบ่งเป็นนายหน้าประกันชีวิตโดยตรง 6,897 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.93 ของจำนวนนายหน้าประกันภัยทั้งหมด ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา 6,720 คน คิดเป็นร้อยละ 36.95 ของจำนวนนายหน้าประกันภัยทั้งหมด เป็นนิติบุคคล 177 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 0.97 ของจำนวนนายหน้าประกันภัยทั้งหมด นายหน้าประกันวินาศภัยโดยตรง 11,276 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.00 ของจำนวนนายหน้าประกันภัยทั้งหมด แยกเป็นบุคคลธรรมดา 10,946 คน คิดเป็นร้อยละ 60.19 ของจำนวนนายหน้าประกันภัยทั้งหมด เป็นนิติบุคคล 330 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 1.82 ของจำนวนนายหน้าประกันภัยทั้งหมด นายหน้าประกันชีวิตและประกันวินาศภัย 12 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 0.07 ของจำนวนนายหน้าประกันภัยทั้งหมด ซึ่งทั้ง 12 บริษัทเป็นธนาคารพาณิชย์ (รายละเอียดดังตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3

จำนวนนายหน้าประกันภัย

ประเภทนายหน้า	ประกันชีวิต	ประกันวินาศภัย	ประกันชีวิตและวินาศภัย	รวม
บุคคลธรรมดา	6,720* (36.95%)	10,946* (60.19%)	-	17,666 (97.14%)
นิติบุคคล	177* (0.97%)	330* (1.82%)	-	507 (2.79%)
ธนาคาร	-	-	12** (0.07%)	12 (0.07%)
รวม	6,897 (37.93%)	11,276 (62.00%)	12 (0.07%)	18,185

ที่มา: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2549)

หมายเหตุ : * ข้อมูล ณ วันที่ 30 เมษายน 2548

** ข้อมูล ณ วันที่ 12 มกราคม 2548

จากข้อมูลในตารางที่ 3.3 มีบริษัทนายหน้าประกันภัยจำนวน 50 บริษัทที่เป็นสมาชิกสมาคมนายหน้าประกันภัย ดังตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4

รายชื่อบริษัทสมาชิกของสมาคมนายหน้าประกันภัย

1. บริษัทสยามคอสโมสเซอร์วิส จำกัด	2. บริษัทเอ็มบีทีเอส โบรกกิ้ง เซอร์วิส จำกัด
3. บริษัทพี เค อินเตอร์ คอนซัลแตนท์ จำกัด	4. บริษัทบางกอกทโยโรดส์ จำกัด
5. บริษัทนานาบริการ จำกัด	6. บริษัทเอกวิทย์ จำกัด
7. บริษัทอินเตอร์อาเชียน โบรกเกอร์ จำกัด	8. บริษัทพีริเซียส เอ๊าส์ จำกัด
9. บริษัทสยาม ทีเอ็นไอ นายหน้าประกันภัยจำกัด	10. บริษัทที.พี.แอนด์แอสโซซิเอตส์(1992)จำกัด
11. บริษัททวิกา อินเตอร์โบรกเกอร์ จำกัด	12. บริษัทที คิว เอ็ม โบรกเกอร์ จำกัด
13. บริษัทจาร์ดีน ลอยด์ ทอมป์สัน จำกัด	14. บริษัทอเล็กซานเดอร์ ฟอর্বส วัฒนา จำกัด
15. บริษัทธุรกิจมั่นคง จำกัด	16. บริษัทศรีนครโบรกเกอร์ จำกัด
17. บริษัทมาร์ช พีบี จำกัด	18. บริษัทอินดิเพนเดนซ์ คอนซัลแตนท์ จำกัด
19. บริษัทไทยสตาร์ชัวร์ตี้ จำกัด	20. บริษัทอี เอ็น แอสโซซิเอท จำกัด
21. บริษัทพรหมภิบาล จำกัด	22. บริษัทเอออน ริสค์ เซอร์วิส (ประเทศไทย) จำกัด
23. บริษัทเซฟตี้เซ็นเตอร์ จำกัด	24. บริษัทสมาร์ทลิงค์ โบรกเกอร์ จำกัด
25. บริษัทมั่นคงโบรกเกอร์ จำกัด	26. บริษัทเมอร์แคนไทล์ บริการ จำกัด
27. บริษัทนาครา อินชัวร์นซ์ โบรกเกอร์ จำกัด	28. บริษัทซีอี อินชัวร์ โบรกเกอร์ จำกัด
29. บริษัทที อาร์ บี จำกัด	30. บริษัทตะวันออกตัวแทน จำกัด
31. บริษัทกลางกิจ กำจัด จำกัด	32. บริษัทสยามชัวร์ตี้ จำกัด
33. บริษัทสมโพธิ์ เจแปน เซอร์วิส (ประเทศไทย) จำกัด	34. บริษัทซวาลา แอนด์ แอสโซซิเอตส์ (ประเทศไทย) จำกัด
35. บริษัทเอชเซท อินชัวร์นซ์ โบรกเกอร์ จำกัด	36. บริษัทแอล ซี โบรกเกอร์ จำกัด
37. บริษัทควาซากิ-โตวา เอเยนซี จำกัด	38. บริษัทร่วมพิทักษ์บริการ จำกัด
39. บริษัทโตเกียวมารีนเชาท์อิสต์ (อาคเนย์)บริการจำกัด	40. บริษัทเอเชีย-แปซิฟิก ริสค์ คอนซัลแตนท์ (ประเทศไทย) จำกัด
41. บริษัททราฟวาการ์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด	42. บริษัทยูเนี่ยนไฮม์ดาร์บี (ประเทศไทย)จำกัด
43. บริษัทเจนเนอรัล อินชัวร์นซ์ โบรกเกอร์ จำกัด	44. บริษัทพี เอ พี อินชัวร์นซ์ โบรกเกอร์ จำกัด
45. บริษัทพีเอ็มเอโบรคเคอร์เจ จำกัด	46. บริษัทเอมซี โบรกเกอร์ จำกัด
47. บริษัทที่ปรึกษาโรจโนนันต์ จำกัด	48. บริษัทโอเชียนแอนด์ไวส์เซอร์ จำกัด
49. บริษัทเอส.อาร์ โบรกเกอร์ จำกัด	50. บริษัทเอออน คอนซัลแตนท์(ประเทศไทย)จำกัด

ที่มา: โครงการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบต่อภาคธุรกิจประกันภัยจากการทำเขตการค้าเสรี, สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สมาคมนายหน้าประกันภัยจะเปิดรับสมาชิกเฉพาะบริษัทนายหน้าที่ไม่มียุทธกิจในเครื่องรับเท่านั้น ส่วนบริษัทนายหน้าประกันภัยที่เหลือส่วนใหญ่จะเป็นนายหน้าประกันภัยที่เป็นบริษัทในเครือของบริษัทประกันภัย หรือเป็นกลุ่มบริษัทที่เป็นพันธมิตรกัน

ดังนั้นการให้คำแนะนำหรือหน้าที่อื่นๆ ของบริษัทนายหน้าจึงมีการโอนเอียงเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของบริษัทนายหน้ากับบริษัทประกันภัย ซึ่งผู้เอาประกันภัยก็ทำประกันภัยตามคำแนะนำของนายหน้า การที่นายหน้าไม่ได้ทำหน้าที่ของนายหน้าที่ดีให้คำแนะนำอย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้เอาประกันภัยเป็นหลัก จะมีผลทำให้ผู้เอาประกันภัยทำประกันภัยที่ไม่เหมาะสม และเป็นการยากที่จะวัดความมีประสิทธิภาพของบริษัทนายหน้า เพราะบริษัทนายหน้าประกันภัยไม่มีการถูกเพิกถอนใบอนุญาต นอกเสียจากบริษัทนายหน้าประกันภัยไม่มาต่อใบอนุญาตกับทางฝ่ายทะเบียนนายหน้าประกันภัย ดังนั้นถ้าบริษัทประกันภัยใดมีบริษัทนายหน้าที่อยู่ในเครือจำนวนมาก ก็จะได้เปรียบในการเข้าถึงผู้เอาประกันภัย

เมื่อบริษัทได้รับเบี้ยประกันภัยจากผู้เอาประกันแล้ว บริษัทอาจเก็บเบี้ยประกันภัยไว้โดยยอมรับความเสี่ยงภัย เมื่อเกิดภัยขึ้นตามสัญญาของกรมธรรม์บริษัทจะเป็นผู้ชดใช้เอง ดังนั้นบริษัทประกันภัยบางแห่งอาจเฉลี่ยความเสี่ยงในการรับประกัน โดยโอนความเสี่ยงไปให้บริษัทประกันภัยอื่นอีกต่อหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นการโอนความเสี่ยงทั้งหมดหรือโอนเพียงบางส่วนก็ได้

ดังนั้น การประกันภัยต่อ คือ การที่บริษัทประกันภัยโอนส่วนหนึ่ง หรือทั้งหมดของการเสี่ยงภัยหนึ่งที่ได้รับประกันภัยเอาไว้ไปให้บริษัทอื่น บริษัทที่โอนการเสี่ยงภัยให้บริษัทอื่น เรียกว่าบริษัทผู้เอาประกันภัยต่อ (Ceding Company) และบริษัทที่รับการประกันภัยต่อไว้ เรียกว่า บริษัทผู้รับประกันภัยต่อ (Reinsurer) ในบางกรณีผู้รับประกันภัยต่ออาจจะโอนภัยส่วนที่รับมาไปบริษัทอื่นอีก วิธีการดังกล่าว เรียกว่า การประกันภัยต่อช่วง (Retrocession)

3.2 สถานการณ์ของธุรกิจประกันภัย

เนื่องจาก งานศึกษานี้มุ่งเน้นการศึกษาการประหยัดจากขนาดของธุรกิจประกันชีวิต ดังนั้นงานในส่วนนี้จะกล่าวถึงเฉพาะสถานการณ์ของธุรกิจประกันชีวิตเป็นหลัก ซึ่งประกอบด้วย จำนวนบริษัทประกันชีวิต ลักษณะการถือหุ้น เบี้ยประกันรับสุทธิและส่วนแบ่งตลาด รวมถึง โครงสร้างต้นทุนการผลิตของบริษัทประกันชีวิตต่างๆในประเทศไทย

3.2.1 จำนวนบริษัทประกันชีวิตในประเทศไทย

ปัจจุบันมีบริษัทประกันชีวิตในประเทศไทย จำนวน 25 บริษัท โดยแบ่งเป็นบริษัทประกันชีวิตในประเทศ จำนวน 24 บริษัท และ บริษัทประกันชีวิตที่เป็นสาขาของต่างประเทศ จำนวน 1 บริษัท ซึ่งประกอบด้วยบริษัทต่างๆดังแสดงในตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5
รายชื่อบริษัทประกันชีวิต พ.ศ. 2548

บริษัทในประเทศ	1. บจ. กรุงเทพประกันชีวิต: BLA 2. บจ. ไทย-แอกซ่า ประกันชีวิต: KTAL 3. บจ. ทีพีไอ ประกันชีวิต: TPILife 4. บมจ. มิลเลียมไลฟ์ อินชัวร์นส์ (ประเทศไทย): MLI 5. บจ. ไทยประกันชีวิต: TLI 6. บจ. ฟินันซ่าประกันชีวิต: FLA 7. บมจ. ไทยพาณิชย์วินยอร์คไลฟ์ประกันชีวิต: SCNYL 8. บจ. ไทยคาร์ดิฟ ประกันชีวิต: TCLife 9. บจ. ไทยรีประกันชีวิต 10. บจ. ไทยสมุทรประกันชีวิต: OLIC 11. บจ. ธนาชาติประกันชีวิต: TLA 12. บมจ. ออยุธยา อลิอันซ์ ซี.พี. ประกันชีวิต: AACP 13. บจ. เจเนอราลี่ ประกันชีวิต (ไทยแลนด์): GT 14. บมจ. พรูเด็นเชียล ทีเอสไลฟ์ ประกันชีวิต: PTSL 15. บจ. เมืองไทยประกันชีวิต: MTL 16. บจ. เอช ไลฟ์ แอสชัวร์นส์: ACE 17. บจ. แมกซ์ประกันชีวิต: MAX Life 18. บจ. สยามซัมซุง ประกันชีวิต: SSLI 19. บจ. สยามประกันชีวิต: SLI 20. บจ. สหประกันชีวิต: SAHA 21. บจ. อาคเนย์ประกันชีวิต: SELIC 22. บมจ. แมนูไลฟ์ ประกันชีวิต (ประเทศไทย): MIT 23. บจ. แอ็ดวานซ์ ไลฟ์ แอสชัวร์นส์: ALIFE 24. บจ. ไอเอ็นจีประกันชีวิต: ING
บริษัทสาขาต่างประเทศ	1. บจ. อเมริกันอินเตอร์แนชชันแนล แอสชัวร์นส์: AIA

ที่มา: กรมการประกันภัย

เมื่อกล่าวถึงขนาดของบริษัทประกันชีวิตในประเทศไทย สามารถจำแนกโดยใช้เกณฑ์ปริมาณเบี้ยประกันภัยรับโดยตรง ดังนี้ บริษัทประกันชีวิตขนาดใหญ่ คือ บริษัทตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ที่มีเบี้ยประกันภัยรับโดยตรงสำหรับปีสิ้นสุด ณ วันปิดรอบระยะเวลาบัญชีล่าสุดตั้งแต่ 10,000 ล้านบาทขึ้นไป บริษัทประกันชีวิตขนาดกลาง คือ บริษัทตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ที่มีเบี้ยประกันภัยรับโดยตรงสำหรับปีสิ้นสุด ณ วันปิดรอบระยะเวลาบัญชีล่าสุดตั้งแต่ 1,000 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 10,000 ล้านบาทขึ้นไป และบริษัทประกันชีวิตขนาดเล็ก คือ บริษัทตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ที่มีเบี้ยประกันภัยรับโดยตรงสำหรับปีสิ้นสุด ณ วันปิดรอบระยะเวลาบัญชีล่าสุดน้อยกว่า 1,000 ล้านบาท

จากเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแบ่งบริษัทประกันชีวิตตามขนาดได้ โดยใช้เกณฑ์ปริมาณเบี้ยประกันชีวิตรับโดยตรง ซึ่งแสดงในตารางที่ 3.6 โดยในปี พ.ศ. 2547 มีบริษัทประกันชีวิตขนาดใหญ่จำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วย บริษัท อเมริกันอินเตอร์เนชั่นแนลแอสซิวรันส์ จำกัด, บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด และบริษัท ออยุธยา อลิอันซ์ ซี.พี. ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)

บริษัทประกันชีวิตขนาดกลางมีจำนวน 10 แห่ง ประกอบด้วย บริษัท กรุงเทพประกันชีวิต จำกัด, บริษัท ฟินนชาประกันชีวิต จำกัด, บริษัท ไอเอ็นจีประกันชีวิต จำกัด, บริษัท กรุงไทย แอช่า ประกันชีวิต จำกัด, บริษัท แมกซ์ประกันชีวิต จำกัด, บริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด, บริษัท ไทยสมุทรประกันชีวิต จำกัด, บริษัท ไทยพานิชย์นิวยอร์กไลฟ์ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน), บริษัท อาคเนย์ประกันชีวิต จำกัด, และบริษัท ธนชาติประกันชีวิต จำกัด

บริษัทประกันชีวิตขนาดเล็กมีจำนวน 11 แห่ง ประกอบด้วย บริษัท เอช ไลฟ์ แอสซิวรันส์ จำกัด, บริษัท แอ็ดวานซ์ ไลฟ์ แอสซิวรันส์ จำกัด, บริษัท เจเนอราลี่ ประกันชีวิต (ไทยแลนด์) จำกัด, บริษัท แมนูไลฟ์ประกันชีวิต (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน), บริษัท มิดเดิลไลฟ์อินชัวรันส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน), บริษัท พรุเด็นเชียล ทีเอสไลฟ์ ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน), บริษัท สหประกันชีวิต จำกัด, บริษัท สยามประกันชีวิต จำกัด, บริษัท สยามซัมซุงประกันชีวิต จำกัด, บริษัท ทีพีไอ ประกันชีวิต จำกัด และบริษัท ไทยคาร์ดิฟ ประกันชีวิต จำกัด

ตารางที่ 3.6

เบี้ยประกันภัยรับโดยตรง เบี้ยประกันภัยรับสุทธิ และส่วนแบ่งตลาด แยกตามบริษัท พ.ศ. 2547

บริษัท	เบี้ยประกันภัยรับโดยตรง (ล้านบาท)	เบี้ยประกันภัยรับสุทธิ (ล้านบาท)	ส่วนแบ่งตลาด (%)
AACP	18,363.95	17,672.77	12.14
ACE	283.91	282.18	0.19
AIA	68,522.72	66,450.14	45.29
ALife	40.66	39.83	0.03
BLA	8,999.84	8,798.33	5.95
FLA	1,905.03	1,825.52	1.26
GT	371.79	241.55	0.25
INGLife	1,739.18	1,721.52	1.15
KTAL	1,453.56	1,234.60	0.96
MAXLife	1,063.59	1,057.28	0.70
MIT	515.19	493.38	0.34
MLI	328.95	310.43	0.22
MTL	7,213.51	7,155.89	4.77
OLIC	7,333.53	7,303.32	4.85
PTSL	865.08	760.74	0.57
SAHA	119.63	117.80	0.08
SCNYL	5,839.81	5,745.03	3.86
SELIC	1,541.84	1,407.95	1.02
SLI	177.09	154.49	0.12
SSLI	411.11	404.81	0.27
TCLife	199.92	195.07	0.13
TLA	1,234.13	1,147.33	0.82
TLI	22,756.62	22,646.10	15.04
TPILife	32.89	32.79	0.02
รวม	151,313.53	147,198.85	100.00

ที่มา: รายงานสถิติธุรกิจประกันชีวิต ปี 2547, สมาคมประกันชีวิตไทย

3.2.2 ลักษณะการถือหุ้นของบริษัทประกันชีวิต

จากตารางที่ 3.7 แสดงสัดส่วนผู้ถือหุ้นในบริษัทประกันชีวิต ซึ่งแบ่งเป็นผู้ถือหุ้นคนไทย และต่างชาติ โดยที่ในปี 2547 มีบริษัทประกันชีวิตจำนวน 9 แห่งที่มีผู้ถือหุ้นเป็นคนไทย 100 เปอร์เซ็นต์ ประกอบด้วย บริษัท แอ็ดวานซ์ ไลฟ์ แอสซัวร์นส์ จำกัด, บริษัท ฟินันซ่าประกันชีวิต จำกัด, บริษัท แมกซ์ประกันชีวิต จำกัด, บริษัท ไทยสมุทรประกันชีวิต จำกัด, บริษัท สหประกันชีวิต จำกัด, บริษัท อาคเนย์ประกันชีวิต จำกัด, บริษัท ธนชาติประกันชีวิต จำกัด, บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด และบริษัท ทีพีไอ ประกันชีวิต จำกัด ส่วนอีก 15 บริษัทที่เหลือ ซึ่งประกอบด้วย บริษัท กรุงเทพประกันชีวิต จำกัด, บริษัท กรุงไทย แอ็กซ่า ประกันชีวิต จำกัด, บริษัท มิลเลียมไลฟ์อินชัวร์นส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน), บริษัท ไทยพานิชย์นิวยอร์กไลฟ์ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน), บริษัท ไทยคาร์ดิฟ ประกันชีวิต จำกัด, บริษัท อยุรยา อลิอันซ์ ซี.พี. ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน), บริษัท เจเนอราลี่ ประกันชีวิต (ไทยแลนด์) จำกัด, บริษัท พูเด็นเซียล ทีเอสไลฟ์ ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน), บริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด, บริษัท เอช ไลฟ์ แอสซัวร์นส์ จำกัด, บริษัท สยามซัมซุงประกันชีวิต จำกัด, บริษัท สยามประกันชีวิต จำกัด, บริษัท แมนูไลฟ์ประกันชีวิต (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน), บริษัท ไอเอ็นจีประกันชีวิต จำกัด มีผู้ถือหุ้นบางส่วนเป็นชาวต่างประเทศ โดยถือหุ้นในสัดส่วนที่ต่างกัน แต่ไม่เกินร้อยละ 25 ตามที่กฎหมายกำหนด ยกเว้น บริษัท อเมริกันอินเตอร์เนชั่นแนลแอสซัวร์นส์ จำกัด ซึ่งเป็นสาขาของต่างประเทศ จึงมีผู้ถือหุ้นเป็นต่างชาติ 100 เปอร์เซ็นต์

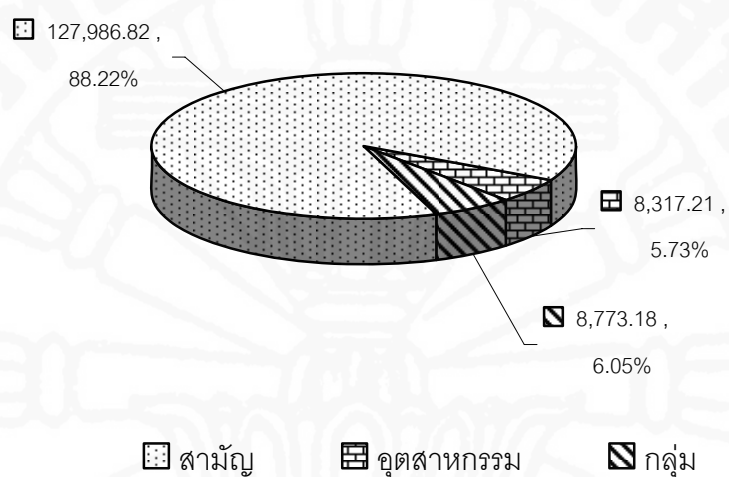
3.2.3 เบี้ยประกันภัยอุบัติเหตุและส่วนแบ่งตลาดของบริษัทประกันชีวิต

เมื่อแบ่งบริษัทประกันชีวิต ตามประเภทของการประกันชีวิตแล้ว ในปี 2547 บริษัทประกันชีวิตในประเทศไทย มีเบี้ยประกันชีวิตรับสุทธิทั้งสิ้นประมาณ 147,198.85 ล้านบาท ซึ่งประกอบด้วย การประกันชีวิตประเภทสามัญ 127,986.82 ล้านบาท (ประมาณ 88.22 เปอร์เซ็นต์) การประกันชีวิตประเภทอุตสาหกรรม 8,317.21 ล้านบาท (ประมาณ 5.73 เปอร์เซ็นต์) และการประกันชีวิตประเภทกลุ่มประมาณ 8,773.18 ล้านบาท (ประมาณ 6.05 เปอร์เซ็นต์) ซึ่งแสดงในภาพที่ 3.1 สำหรับปี 2546 มีเบี้ยประกันชีวิตรับสุทธิทั้งสิ้นประมาณ 130,110.66 ล้านบาท ซึ่งประกอบด้วย การประกันชีวิตประเภทสามัญ 115,761.02 ล้านบาท (ประมาณ 88.97 เปอร์เซ็นต์) การประกันชีวิตประเภทอุตสาหกรรม 8,016.45 ล้านบาท (ประมาณ 6.16 เปอร์เซ็นต์) และการ

ประกันชีวิตประเภทกลุ่มประมาณ 6,333.19 ล้านบาท (ประมาณ 4.87 เปอร์เซ็นต์) ซึ่งแสดงในภาพที่ 3.2

ภาพที่ 3.1

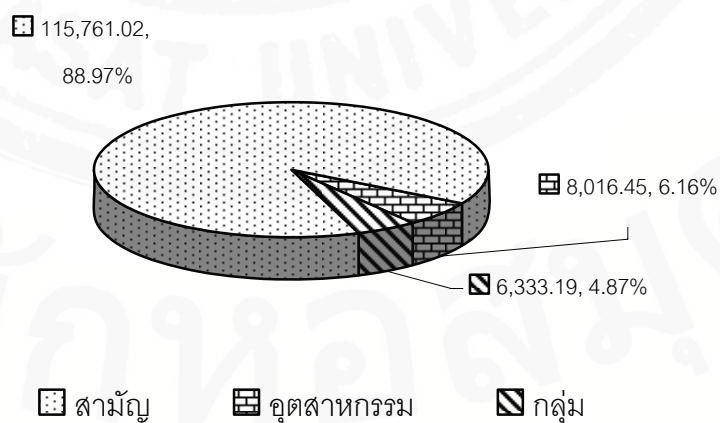
สัดส่วนเบี้ยประกันภัยรับสุทธิ แยกตามประเภทการประกันภัย พ.ศ. 2547

ที่มา: รายงานสถิติธุรกิจประกันชีวิต ปี 2547, สมาคมประกันชีวิตไทย

ภาพที่ 3.2

สัดส่วนเบี้ยประกันภัยรับสุทธิ แยกตามประเภทการประกันภัย พ.ศ. 2546

ที่มา: รายงานสถิติธุรกิจประกันชีวิต ปี 2547, สมาคมประกันชีวิตไทย

ตารางที่ 3.7

ทุนจดทะเบียนและผู้ถือหุ้นของบริษัทประกันชีวิต พ.ศ. 2547

บริษัท	ทุนจดทะเบียน (บาท)	จำนวนหุ้น	สัดส่วนผู้ถือหุ้น	
			ไทย	ต่างชาติ
AACP	2,950,000,000	295,000,000	75.01	24.99
ACE	500,000,000	50,000,000	75	25
AIA	200,000,000	20,000,000	-	100
Alife	660,000,000	66,000,000	100	-
BLA	1,000,000,000	100,000,000	75	25
FLA	2,100,000,000	21,000,000	100	-
GT	1,000,000,000	100,000,000	75	25
ING	2,575,500,000	257,550,000	75	25
KTAL	1,355,000,000	135,500,000	75	25
MAXLife	500,000,000	50,000,000	100	-
MIT	350,000,000	35,000,000	75	25
MLI	700,000,000	70,000,000	75	25
MTL	37,059,800	370,598	75	25
OLIC	160,000,000	32,000,000	100	-
PTSL	1,960,283,760	100,000,000	75.18	24.82
SAHA	208,462,230	20,846,223	100	-
SCNYL	665,000,000	66,500,000	75.47	24.53
SELIC	2,200,000,000	22,000,000	100	-
SLI	140,000,000	1,400,000	82.86	17.14
SSLI	500,000,000	50,000,000	75	25
TCLife	800,000,000	80,000,000	75	25
TLA	500,000,000	50,000,000	100	-
TLI	500,000,000	5,000,000	100	-
TPILife	500,000,000	50,000,000	100	-

ที่มา: กองส่งเสริมการประกันภัยและสารสนเทศ กรมการประกันภัย

หมายเหตุ: ข้อมูลข้างต้น เป็นข้อมูล ณ.วันปิดงบดุลประจำปี 2547

ตารางที่ 3.8

เบี้ยประกันภัยรับสุทธิ แยกตามประเภทการประกันภัย พ.ศ. 2547

บริษัท Companies	เบี้ยประกันภัยรับสุทธิ (ล้านบาท)		
	สามัญ	อุตสาหกรรม	กลุ่ม
AACP	16,725.19	0.00	832.24
ACE	45.38	-	236.41
AIA	62,671.62	-	1,817.20
ALife	39.87	-	- 0.04
BLA	8,326.66	-	454.12
FLA	1,561.56	42.65	154.70
GT	190.89	0.93	49.07
INGLife	1,696.50	-	4.51
KTAL	1,093.81	-	138.69
MAXLife	1,027.20	-	28.65
MIT	481.99	0.57	10.75
MLI	156.55	-	153.67
MTL	6,284.72	26.15	827.39
OLIC	692.50	6,487.85	78.51
PTSL	559.66	-	192.78
SAHA	13.31	42.56	61.93
SCNYL	3,917.89	260.17	1,558.66
SELIC	1,187.61	15.98	204.21
SLI	110.41	-	44.08
SSLI	124.96	-	279.29
TCLife	11.04	-	184.03
TLA	25.63	-	1,121.56
TLI	20,877.12	1,440.34	282.06
TPILife	6.60	-	6.14
รวม (Total)	127,828.65	8,317.21	8,720.60
TRE	158.17	-	52.59
รวม (Total)	127,986.82	8,317.21	8,773.18

ที่มา: รายงานสถิติธุรกิจประกันชีวิต ปี 2547, สมาคมประกันชีวิตไทย

จากตารางที่ 3.8 บริษัทประกันชีวิตที่มีเบี้ยประกันชีวิตรับสุทธิประเภทสามัญ มากที่สุด ในปี 2547 คือ บริษัท อเมริกันอินเตอร์เนชั่นแนลแอสซิวรันส์ จำกัด ประมาณ 62,671.62 ล้านบาท รองลงมาคือ บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด และบริษัท ออยุธยา อลิอันซ์ ซี.พี. ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีเบี้ยประกันชีวิตรับสุทธิประเภทสามัญ ประมาณ 20,877.12 และ 16,725.19 ล้านบาท ตามลำดับ

บริษัทประกันชีวิตที่มีเบี้ยประกันชีวิตรับสุทธิประเภทอุตสาหกรรม มากที่สุด ปี 2547 คือ บริษัท ไทยสมุทรประกันชีวิต จำกัด ประมาณ 6,487.85 ล้านบาท รองลงมาคือ บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด และ บริษัท ไทยพานิชย์นิวยอร์กไลฟ์ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีเบี้ยประกันชีวิตรับสุทธิประเภทอุตสาหกรรม ประมาณ 1,440.34 และ 260.17 ล้านบาท ตามลำดับ

บริษัทประกันชีวิตที่มีเบี้ยประกันชีวิตรับสุทธิประเภทกลุ่ม มากที่สุด ในปี 2547 คือ บริษัท อเมริกันอินเตอร์เนชั่นแนลแอสซิวรันส์ จำกัด ประมาณ 1,817.20 ล้านบาท รองลงมาคือ บริษัท ไทยพานิชย์นิวยอร์กไลฟ์ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) และบริษัท ธนชาติประกันชีวิต จำกัด ซึ่งมีเบี้ยประกันชีวิตรับสุทธิประเภทกลุ่ม ประมาณ 1,558.66 และ 1,121.56 ล้านบาท ตามลำดับ

ธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย มีเบี้ยประกันภัยรับโดยตรง ทั้งสิ้นประมาณ 151,313 ล้านบาท ในปี 2547 โดยบริษัทที่มีเบี้ยประกันภัยรับโดยตรงมากที่สุด คือ บริษัท อเมริกันอินเตอร์เนชั่นแนลแอสซิวรันส์ จำกัด ซึ่งมีเบี้ยประกันภัยรับโดยตรงประมาณ 68,523 ล้านบาท หรือครองส่วนแบ่งตลาดประมาณ 45.29 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือ บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด และบริษัท ออยุธยา อลิอันซ์ ซี.พี. ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีเบี้ยประกันภัยรับโดยตรงประมาณ 22,757 และ 18,364 ล้านบาท ตามลำดับ และมีส่วนแบ่งตลาดถึง 15.04 และ 12.14 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ ส่วนบริษัทที่มีเบี้ยประกันภัยรับโดยตรงน้อยที่สุด 3 อันดับคือ บริษัท ทีพีโอ ประกันชีวิต จำกัด, บริษัท แอ็ดวานซ์ ไลฟ์ แอสซิวรันส์ จำกัด และ บริษัท สหประกันชีวิต จำกัด โดยมีเบี้ยประกันภัยรับโดยตรงประมาณ 33, 41 และ 120 ล้านบาท ตามลำดับ โดยมีส่วนแบ่งตลาดเพียง 0.02, 0.03 และ 0.08 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3.6

ปี 2547 ธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย ประกอบด้วยบริษัทประกันชีวิตจำนวน 24 แห่ง มีกรรมธรรม์ประกันชีวิตจำนวน 1.64 ล้านราย คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 3.85 ลดลงจากปีก่อนหน้าที่มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 9.47 ส่วนเบี้ยประกันภัยรับสุทธิมีทั้งสิ้น 147.93 พันล้านบาท คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 13.82 ลดลงจากปีก่อนหน้าที่มีอัตราการขยายตัว

ร้อยละ 15.95 และมีเงินกองทุนจำนวน 81.57 พันล้านบาท คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 15.18 ลดลงจากปีก่อนหน้าที่มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 72.29 ดังตารางที่ 3.9

ตารางที่ 3.9
การขยายตัวของบริษัทประกันชีวิต

	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547
กรมธรรม์ประกันชีวิต (ล้านราย)	1.25	1.04	1.03	1.16	1.36	1.44	1.58	1.64
อัตราการขยายตัว	(14.92)	(16.41)	(1.48)	12.84	17.07	6.04	9.47	3.85
เบี้ยประกันภัยรับสุทธิ (พันล้านบาท)	57.21	54.81	60.75	73.35	91.63	112.10	129.97	147.93
อัตราการขยายตัว	4.48	(4.19)	10.83	20.74	24.92	22.34	15.95	13.82
เงินกองทุน (พันล้านบาท)	16.30	21.97	32.38	28.34	32.76	41.10	70.81	81.57
อัตราการขยายตัว	(3.43)	34.77	47.40	(12.48)	15.61	25.44	72.29	15.18
จำนวนบริษัทประกันชีวิต	25	25	25	25	25	25	25	24

ที่มา: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2549)

3.2.4 โครงสร้างต้นทุนการผลิตของบริษัทประกันชีวิต

จากตารางที่ 3.10 ต้นทุนการผลิตของบริษัทประกันชีวิต สามารถจำแนกเป็น ค่าจ้าง และค่าบำเหน็จ (Commission and Brokerage), ค่าใช้จ่ายในการรับประกันภัยอื่น (Underwriting Expenses), ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Operating Expenses) และค่าใช้จ่ายอื่นๆ (Other Expenses) สำหรับเงินจ่ายตามกรมธรรม์ประกันภัย (Benefit Payments) ไม่ถือเป็นต้นทุนของบริษัทเพราะเป็นเงินที่บริษัทต้องจ่ายตามสัญญา

ค่าจ้างและค่าบำเหน็จ (Commission and Brokerage) คือ ค่าจ้างและค่าบำเหน็จของตัวแทนประกันชีวิต (Agents), นายหน้าประกันชีวิต (Brokers) และผู้บริหารตัวแทนประกันชีวิต (Executive Agents) โดยรวมค่าจ้างและค่าบำเหน็จของการรับประกันภัยต่อ (Reinsurance Assumed) แต่หักด้วยค่าจ้างและค่าบำเหน็จของการเอาประกันภัยต่อ (Reinsurance ceded) ในปี 2547 บริษัท อเมริกันอินเตอร์เนชันแนลแอสซิวรันส์ จำกัดมีค่าใช้จ่ายในส่วน of ค่าจ้างและค่าบำเหน็จมากที่สุด จำนวน 13,518 ล้านบาท รองลงมาคือ บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด จำนวน

ล้านบาท ส่วนบริษัทที่มีค่าจ้างและค่าบำเหน็จน้อยที่สุดคือ บริษัท เอช ไลฟ์ แอสซัวร์นซ์ จำกัด เป็นจำนวนเพียง 0.42 ล้านบาทเท่านั้น

ค่าใช้จ่ายในการรับประกันภัยอื่น (Underwriting Expenses) ประกอบด้วย ค่าสำรวจ และรายงาน, ค่าตรวจสุขภาพ และค่าใช้จ่ายส่งเสริมการขาย

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Operating Expenses) ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน เช่น เงินเดือนและผลประโยชน์อื่นๆ ของคณะกรรมการ รวมถึงพนักงานและผู้บริหาร ตัวแทนประกันชีวิต, ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่และอุปกรณ์ เช่น ค่าเช่า ค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษา ค่าเบี้ยประกันภัย ค่าไฟฟ้าและน้ำประปา ค่าใช้จ่ายระบบสมองกล และค่าเสื่อมราคา, ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอื่นๆ เช่น ค่าใช้จ่ายเดินทาง ค่าไปรษณีย์และสื่อสาร ค่าเครื่องเขียน และแบบพิมพ์ ค่าธรรมเนียมวิชาชีพ ค่าดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมสถาบันการเงิน ค่าใช้จ่ายยานพาหนะ ค่าโฆษณา ค่ารับรอง ค่าการกุศล ค่าบำรุงสมาคมฯและสถาบัน ค่าธรรมเนียมและค่าปรับ และค่าใช้จ่ายที่สำนักงานใหญ่เฉลี่ยจากสาขา, นอกจากนั้นยังมี ค่าภาษีอากร รวมถึงหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ

บริษัทประกันชีวิตที่มีต้นทุนการผลิตรวม มากที่สุด คือ บริษัท อเมริกันอินเตอร์เนชั่นแนลแอสซัวร์นซ์ จำกัด มีต้นทุนการผลิตประมาณ 16,593.35 ล้านบาท รองลงมาคือ บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด และบริษัท ออยุธยา อลิอันซ์ ซี.พี. ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีต้นทุนการผลิตประมาณ 6,258.61 และ 5,370.02 ล้านบาท ตามลำดับ ทั้งนี้ ทั้งสามบริษัทก็เป็นบริษัทที่มีเบี้ยประกันชีวิตรับโดยตรงสูงสุด 3 อันดับแรกด้วย

บริษัทประกันชีวิตที่มีต้นทุนต่อหน่วย ต่ำที่สุด คือ บริษัท อเมริกันอินเตอร์เนชั่นแนลแอสซัวร์นซ์ จำกัด รองลงมาคือ บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด และ บริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด ตามลำดับ ส่วนบริษัทประกันชีวิตที่มีต้นทุนต่อหน่วย สูงที่สุด คือ บริษัท แอ็ดวานซ์ ไลฟ์ แอสซัวร์นซ์ จำกัด รองลงมาคือ บริษัท มิลเลียมไลฟ์อินชัวร์นซ์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) และ บริษัท สหประกันชีวิต จำกัด ตามลำดับ

ตารางที่ 3.10
ต้นทุนการผลิตของบริษัทประกันชีวิต พ.ศ. 2547

บริษัท	ค่าจ้างหรือ ค่าบำเหน็จ	ค่าใช้จ่ายในการ รับประกันภัยอื่น	ค่าใช้จ่ายใน การดำเนินงาน	ค่าใช้จ่ายอื่น	รวม	ต้นทุน ต่อหน่วย
AACP	3770.70	289.75	1309.57	0.00	5,370.02	1.138
ACE	27.10	3.64	196.54	1.13	228.41	1.334
AIA	13518.62	473.66	2601.07	0.00	16,593.35	0.626
ALife	0.42	-1.52	35.89	0.38	35.17	3.749
BLA	1469.13	123.26	529.38	0.00	2,121.77	0.869
FLA	363.40	43.22	412.03	0.00	818.66	1.841
GT	128.22	11.93	140.99	0.29	281.43	1.870
INGLife	573.69	146.42	493.78	0.00	1,213.88	1.474
KTAL	364.04	33.03	282.18	0.00	679.25	1.526
MAXLife	95.31	119.00	32.17	0.00	246.47	1.193
MIT	53.82	11.64	152.37	0.00	217.83	1.175
MLI	133.06	7.26	145.86	0.00	286.18	2.468
MTL	1058.73	97.08	988.27	0.00	2,144.07	0.840
OLIC	1448.69	88.08	1332.90	0.00	2,869.66	0.952
PTSL	72.10	35.43	312.80	0.00	420.33	1.440
SAHA	6.97	4.03	37.74	0.00	48.75	2.363
SCNYL	1242.61	140.35	808.42	32.02	2,223.40	1.069
SELIC	141.72	62.40	290.19	0.00	494.31	1.092
SLI	23.43	0.77	60.28	0.00	84.47	1.360
SSLI	50.91	35.99	75.52	0.00	162.42	1.181
TCLife	41.81	5.10	72.41	0.00	119.33	1.559
TLA	104.37	36.45	181.44	0.00	322.27	1.336
TLI	3928.21	295.81	2033.91	0.68	6,258.61	0.692
TPILife	1.21	0.19	27.29	0.00	28.69	1.595

ที่มา: รายงานสถิติธุรกิจประกันชีวิต ปี 2547, สมาคมประกันชีวิตไทย

หมายเหตุ: หน่วยเป็น ล้านบาท